

12. Oprosko J. Internal Audit: The Next Step – Training // Indian Gaming August 2007. – P. 46. – 47.
13. Pereira V. Human Capital in the Indian IT / BPO Industry / Pereira V., Malik A. – London: Palgrave Macmillan; 2015. – 208 p.
14. Remesh A. Microteaching, an efficient technique for learning effective teaching // Journal of Research in Medical Sciences. - 2013. – 18(2). – P. 158 – 163.
15. Sekhri S. Does Academic Peer Quality Promote Solidarity? Evidence from Caste Based Peer Effects in India. – September 2012. – Retrieved from: <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.248.4820&rep=rep1&type=pdf>
16. Sharma D. Leadership Lessons from the Military. – New Delhi: SAGE Response, 2014. – 184 p.
17. Singh Y. K. Micro-Teaching: Modified Syllabus of Indian Universities/Training Institute & Colleges / Ed. by Sharma A. – New Delhi: APH Publishing Corporation, 2004. – 257 p.
18. Vasanthi S. Cross Training Employees – A Conceptual Review / Vasanthi S., Rabiyaathul Basariya S. // International Journal of Advanced Research in Science, Engineering and Technology. - Vol. 4. - Issue 3. – 2017. – P. 3542 – 3545.

В статті вивчено організаційно-педагогічні технології, які впроваджені в процесі професійної підготовки пограничників в Республіці Індія, а саме: мікрообучення, капсульне навчання, каскадне навчання, перехрестне навчання та горизонтальне навчання. Крім того, автор детально описує їх особливості, вимоги до їх правильного використання, а також переваги для удосконалення процесу професійної підготовки пограничників. Беря до уваги наукові джерела та нормативні документи, автор вказує курси, які викладаються в відповідних навчальних закладах Республіки Індія з використанням організаційно-педагогічних технологій.

Ключові слова: пограничники, технологія, мікрообучення, капсульне навчання, каскадне навчання, перехрестне навчання, горизонтальне навчання

The topic of the article concerns organizational and pedagogical technologies in the process of professional training of border guards in the Republic of India. The aim of the article is to study organizational and pedagogical technologies in the process of professional training of border guards in the Republic of India and to analyze the peculiarities of their implementation. Methods of investigation. During investigation the author used a wide range of methods. The most distinguishing are the following: archival research, content analysis, generalization of scientific material, deductive method of analysis. Living in the Republic of India for a while the author used non-participant observation method. Results. It has been found that in the process of professional training of border guards in the Republic of India the following organizational and pedagogical technologies are used: microteaching, capsule learning, cascade learning, cross-learning, and peer learning. All the technologies described have a positive impact upon the process of formation of professional competence of future experts of border agencies. Novelty. The author was the first to investigate organizational and pedagogical technologies in the process of professional training of border guards in the Republic of India. Practical importance. Having found that there are similar social, economical and political tendencies as well as types of threats at the border in Ukraine and the Republic of India we have come to the conclusion that it is of vital importance to investigate the system of professional training of border guards in the Republic of India in details and reveal its innovative technologies with further creative implementation for training of personnel of the State Border Guard Service of Ukraine.

Keywords: border guards, technologies, microteaching, capsule learning, cascade learning, cross-learning, peer learning

УДК 37.015.31:7

Гнатів Зоряна Ярославівна,

кандидат філософських наук, доцент кафедри
методики музичного виховання і дирижування,

Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка, м. Дрогобич

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ЕСТЕТИЧНОГО ВИХОВАННЯ В УКРАЇНСЬКОМУ ТА ЄВРОПЕЙСЬКОМУ ПРОСТОРІ ОСВІТИ

В статті виявлено та обґрунтовано сучасні тенденції розвитку естетичного виховання в українському та європейському просторі освіти, встановлено місце і значення естетичного виховання для всебічного і гармонійного розвитку особистості, її культурної ідентичності в сучасних цивілізаційних умовах.

Ключові слова: європейський освітній простір, європейська культурна ідентичність, інтернаціоналізація освіти, мета виховання, естетичне виховання.

Постановка проблеми. Сучасні тенденції розвитку європейського освітнього простору визначені динамікою утвердження у країнах-учасниках Болонського процесу його вимог і настанов, які спрямовані на консолідацію потенціалу у сферах освіти і культури, що сприяє створенню робочих місць, економічному зростанню та утвердженню соціальної справедливості. У рамках єдиного Європейського освітнього простору до 2025 року планується запровадити єдину картку студента; забезпечити взаємне визнання дипломів; посилити співпрацю з удосконалення системи вищої освіти; розвивати знання іноземних мов (мінімум двох на додаток до рідної); заохочувати процес навчання упродовж усього життя; ширше запроваджувати інновації та цифрові технології в освітньому процесі; створити мережу європейських університетів; гарантувати соціальний захист викладачів; залучати інвестиції в освітню галузь та захищати культурну спадщину європейської ідентичності. При цьому визначено непорушні основи європейської спільноти – культура та знання. Як зазначив голоуючий на Першому європейському Саміті

з питань освіти (25.01.2018 р., Брюссель) Комісар ЄС з питань освіти, культури, молоді та спорту Тібор Навраксик, сучасна освіта допомагає нам адаптуватися до змін у світі, розвивати європейську ідентичність, розуміти інші культури та отримувати нові навички, які потрібні в суспільстві, що стає більш мобільним, мультикультурним і цифровим [8]. Проблема захисту, збереження та розвитку європейської культурної ідентичності як тенденції європейської освіти в її загальному та особистісному вимірах корелюється з проблемою освіти та виховання, зокрема естетичного виховання в умовах інтернаціоналізації вищої освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. До вирішення проблеми естетичного виховання в системі сучасної європейської та української освіти зверталися українські та зарубіжні філософи, педагоги, психологи, зокрема: В.Мовчан трактує естетику як теорію виховання особистості, ключовим поняттям якої є «естетичне»; А.Пасіниченко розглядає шляхи формування європейської ідентичності засобами культури та виховання; М.Пашенко та І.Красноштан встановлюють генезис ідеї про всебічний та

гармонійний розвиток особистості, значення естетичного виховання в цьому процесі; М. Амадіо, Н. Труонг, Я. Чуренева визначають навчальний час та місце естетичного виховання в шкільних навчальних програмах на початку ХХІ ст. в європейському просторі.

Мета статті: виявлення та обґрунтування сучасних тенденцій розвитку естетичного виховання в українському та європейському просторі освіти. Для досягнення поставленої мети передбачається вирішення таких завдань: встановити місце і значення естетичного виховання для всебічного і гармонійного розвитку особистості, її культурної ідентичності в сучасних цивілізаційних умовах.

Результати дослідження. Тенденцією європейської та національних систем виховання в її загальному та особистісному вимірах є проблема захисту, збереження та розвитку європейської культурної ідентичності. Сутність поняття європейської ідентичності як еволюція розвитку економічного, політичного, культурного співіснування та співдружності суверенних національних держав розкрита в Копенгагенській «Декларації про Європейську ідентичність» (1973 р.) [7], Хартії європейської співдружності (1995 р.) [4], консолідованому договорі про Європейський Союз (Маастрихтський договір, 1993 р.) та договорі про Конституцію Європи (2004 р.) [9], Паризькій декларації під назвою «Європа, в яку ми віримо» (2017 р.), яку підписали 12 провідних європейських інтелектуалів із 9 європейських держав, серед яких Ремі Браг, Ришард Легутко, Роджер Скратон, Роберт Шпеман [5] та інші.

Культурна ідентичність європейської співдружності – це спільність історичної долі, залежність народів Європи один від одного у розбудові мирного європейського правопорядку, спільність цінностей Ренесансу та Просвітництва, що беруть початок у класичності Стародавньої Греції та Риму, Християнстві, визнанні фундаментальних прав людини і норм права, на загальних принципах, що підтверджують волю індивідуальної і соціальної відповідальності, як спільність життєвого простору, в якому розвивається європейське громадянство, згідно з яким всі громадяни у всіх державах-членах мають однакові права й обов'язки, як створення політичної, економічної та соціальної спільнот, оскільки тільки через співробітництво, згуртованість і єдність Європа може ефективно допомагати вирішувати власні та світові проблеми; як специфічна відповідальність, заснована на використанні та впровадженні стандартів західноєвропейської культурної традиції, яку пов'язують із гуманізмом, правами людини, неприйняттям будь-яких форм тоталітаризму, визнанням суверенних прав кожного народу, законів ринкової економіки.

Поняття ідентичності та культури увійшли до офіційного політичного дискурсу ЄС тільки на пізньому етапі розбудови Об'єднаної Європи. На думку А. Пасісниченка, це свідчить про те, що європейська ідентичність не є природно сформованою (примордальною) культурною ідентичністю та навряд чи відображає спільність історії європейської спільноти, а є продуктом соціального конструювання. Черговий поштовх інтересу до проблематики європейської ідентичності пов'язаний з тим, що вона разом з культурою останнім часом перетворилася в інструмент офіційної інтеграційної політики ЄС, аби надати європейцям неекономічні стимули для відчуття єдності. Запізніла увага європейських політиків до питань ідентичності та культури в академічному дискурсі відображається у боротьбі різних теоретичних концептуалізацій європейської ідентичності у культурних термінах [2, с. 40-42]. Одним із «неекономічних стимулів» для відчуття європейської ідентичності для країн-членів ЄС та країн-учасниць ініційованого ним Болонського процесу (1999 р.) виступають перспективи інтернаціоналізації вищої освіти в європейському просторі.

Підставою встановлення ідентичності української освіти та європейської є спільні цінності гуманістичної (неогуманістичної) педагогіки, яка на сьогодні є провідною тенденцією у розвитку світової педагогіки.

Згідно із висновками Комітету з Вищої освіти і Досліджень Ради Європи (2007 р.) під назвою «Університет між гуманізмом і ринком», сучасна вища освіта повинна досягати чотирьох головних фундаментальних цілей, а саме: підготувати випускника вишу до ринку праці; • підготувати до життя як активних громадян у демократичних суспільствах; сприяти особистісному розвитку; розробляти та підтримувати широкую, передову базу знань [10, 6]. Таким чином, виховання у студентів навчального закладу вищої освіти здатності працевлаштуватися після закінчення навчання, пізнати свою екзистенцію та жити у злагоді з нею та усім світом, всебічно розвивати та вдосконалювати себе упродовж усього життя – ось цільовий напрям професійної підготовки та виховання студентів.

Досягнення цього ідеалу всебічного та гармонійного виховання однаково прагнуть як сучасна вітчизняна, так і зарубіжна школа і розумної альтернативи, як зазначають М. Пашенко та І. Красноштан, цьому немає [3]. Виховання є різнобічним, багатоплановим і, водночас, єдиним, цілісним процесом, бо різні риси і якості людської особистості завжди пов'язані між собою і не формуються ізольовано, а у внутрішніх залежностях. Умовою гармонійного розвитку особистості є взаємодія і єдність розумового, естетичного, морального, фізичного, трудового виховання.

Концептуалізуючи кожен із напрямів, визначаємо важливість естетичного виховання, оскільки, за А. Дістервегом, вища мета виховання – самостійність у служінні Істині, Красі і Добру. У сучасних умовах, як і в минулому, ці три великих цінності залишаються високим мірилом дня та самого життя людини, пошуковими орієнтирами у взаєминах особистості зі світом.

Естетичне є якісно визначеним відношенням людини до виразних форм дійсності та переживанням нею цього відношення як певного емоційного стану (задоволення, захоплення, огиди тощо). А тому виховання, яке ми називаємо естетичним, має бути орієнтоване на досягнення особистістю цього стану відношення – емоційно-небайдужого, чуттєвого, осмислюючого, переживаючого. Категорія естетичного є метакатегорією, тобто загальним поняттям, визначення, зміст і використання якого виходять за межі художнього, мистецького.

Естетика, як стверджує В. Мовчан, є найефективнішою теорією виховання [1, с. 57], оскільки вона оперта на свободу творчої взаємодії суб'єкта виховання з його об'єктом як предметом небайдужості, який не може бути інтелектуально пізнаним без попереднього чуттєвого сприйняття, що, власне, і є естетичним відношенням. Естетичне відношення в чуттєвих актах свідомості є передумовою пізнання, умовою успішності процесу і результативністю наслідку – в осягненні істини, отриманні духовного досвіду (емоційного, морального, художньо-естетичного) та практичного (у тій чи іншій сфері).

Проблема естетичного виховання в сучасній системі української освіти вирішується в руслі класичної естетики, яка розглядає своїм предметом класичне в мистецтві в альтернативі визначень Істини, Добра і Краси, що звужує, надає другорядного значення завданням естетичного виховання в загальноосвітній школі, виносить його в позакласні та позашкільні форми, нівелює актуальність у вищій, зокрема в процесі підготовки майбутніх учителів. Така тенденція у просторі сучасної постмодерної культури може мати в наслідку деформацію духовного світу особистості, примітивний естетизм і гедонізм, несприйняття, байдужість, втрату чуттєвості щодо сучасних реалій оточуючого світу, водночас, надмірну емоційність та ідеалізацію щодо минулого (зокрема національного), несприйняття і нерозуміння сьогодення, індивідуалізм, відчуження тощо.

Тенденції естетичного виховання в сучасному просторі європейської освіти формують виховну парадигму відкритого суспільства, надаючи цьому напрямку соціальних функцій, що сприяє вихованню толерантного ставлення до чужих поглядів, переконань, духовних, естетичних і національних культурних цінностей, більш глибокому духовному збагаченню та взаємообміну культурними цінностями, стабілізації соціуму,

закріплюючи в мультикультурному суспільстві орієнтацію на ненасильство і терпимість. Поняття естетичного у виховному просторі відкритого європейського суспільства використовується як метакатегорія, що відповідає теорії неklasичної естетики, практиці виховання в умовах технізації та інформатизації, духовної кризи, руйнації канонів класичного мистецтва та утвердження епатажу, абсурду в культурі, породженого відчуттям абсурду буття, в якому творчий дух втратив цінність емоційно-чуттєвого. Предметом естетичного у вихованні людини XXI ст. є не лише класичне мистецтво як ідеальне, досконале, вірцеве, але й реалії особистісного та суспільного повсякдення: абсурд, іронія, жорстокість, тілесність, віртуальність, симулякр, артефакт, електика тощо.

Сучасні тенденції європейського естетичного виховання в пошуках балансу між підходами «освіта в мистецтві» та «освіта через мистецтво» вирішують, перш за все, життєво-практичні завдання з метою адаптації особистості до умов буття, його конфліктності, зняття психологічного напруження, пошук шляхів для само ідентифікації [6, с. 15].

Висновки і перспективи подальших досліджень.

Західноєвропейська модель естетичного світогляду та виховання орієнтована на вдосконалення зовнішніх форм і матеріальних умов соціального життя, а українська – на вродженій потребі в красі та

гармонії, природному естетизмі, що виявляється в побуті, фольклорі, обрядовості, соціонормативній культурі, в інших сферах життя, вдосконаленні внутрішнього світу людини, розвиток її духовної свідомості тощо. У цьому сенсі важливими є погляди М. Шлемкевича, В. Липинського, Д. Донцова, які вбачали в естетичній спрямованості національного світогляду українців певну обмеженість до політичної творчої діяльності.

Модель дослідження теорії і практики естетичного виховання в умовах інтернаціоналізації вищої освіти (кінець XX – початок XXI століття) ґрунтується на спільних та відмінних аспектах західноєвропейської та української національної парадигми естетичного виховання особистості, перспективі оновлення змісту, форм і методів навчання, залучення студентів та викладачів до науково-дослідницької роботи естетичної освіти в діалогічних формах інтеграції, міжкультурного, міжсуб'єктного спілкування, які відкриває процес інтернаціоналізації, що допоможе урівноважити баланс чуттєвості та раціоналізму в естетичному вихованні в обох парадигмах, доповнити український варіант естетичного виховання більшою орієнтацією на дієве утвердження естетичних ідеалів «істини – краси – добра» у повсякденності, ставленні до докільця, в особистісних та суспільних стосунках, професійній діяльності тощо, подолати відчуження, антагонізм, запобігти руйнації людської душі та світу.

Список використаних джерел

1. Мовчан В. С. Естетика: Навчальний посібник / В. С. Мовчан. – Київ: Знання, 2011. – 527 с.
2. Пасісниченко А. В. Формування європейської ідентичності: між культурним есенціалізмом та соціальним конструктивізмом / А. В. Пасісниченко // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. – 2012. – № 993. – С. 38-43.
3. Пашченко М. І. Зародження ідеї про всебічний розвиток особистості // Педагогіка / М. І. Пашченко, І. Красноштан [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://pidruchniki.com/1497050463268/pedagogika/zarodzhennya_ideyi_pro_vsebichniy_rozvitok_osobistosti
4. A charter of European identify [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://www.eurplace.org/diba/citta/cartaci.html>
5. A Europe we can believe in. The Paris statement [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://thetrueeurope.eu/a-europe-we-can-believe-in/>
6. Amadio M. Instructional time and the place of aesthetic education in school curricula at the beginning of the twenty-first century / M. Amadio, N. Truong, J. Tschurennev. – Geneva: B. V., 2006. – 44 с.
7. Declaration on European Identity [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://aei.pitt.edu/4545/01/epc_identity_doc.pdf
8. Laying the foundations of the European Education Area: for an innovative, inclusive and values-based education [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://ec.europa.eu/education/education-summit_fi
9. The Treaty establishing a Constitution for Europe [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://en.wikisource.org/wiki/Treaty_establishing_a_Constitution_for_Europe
10. The University between Humanism and Market: redefining its values and functions for the 21st century – Strasbourg, 20–21 November, 2007 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.coe.int/t/dg4/highereducation/UnivHumanismMarket/CDESR_2007_3_EN.pdf

References

1. Movchan, V. S., 2011. Estetyka [Esthetics]. Kyiv: Knowledge.
2. Pashchenko, A. V., 2012. Formuvanniayevropeiskoiidentychnosti: mizhkulturnymesentsializmomtasotsialnymkonstruktyvizmom [Formation of European Identity: Between Cultural Essentials and Social Constructivism] The Bulletin of the Kharkiv National University named after VN Karazin, 993, p. 38-43.
3. Pashchenko M. Zarodzhennya ideyi pro vsebichnyi rozvytok osobistosti [The origin of the idea of a comprehensive development of personality] Pedagogy, availableat: http://pidruchniki.com/1497050463268/pedagogika/zarodzhennya_ideyi_pro_vsebichniy_rozvitok_osobistosti
4. A charter of European identify, availableat: <http://www.eurplace.org/diba/citta/cartaci.html>.
5. A Europe we can believe in. The Paris statement, availableat: <https://thetrueeurope.eu/a-europe-we-can-believe-in/>
6. Amadio, M., 2006. Instructional time and the place of aesthetic education in school curricula at the beginning of the twenty-first century. Geneva: B.V.
7. Declaration on European Identity, availableat: http://aei.pitt.edu/4545/01/epc_identity_doc.pdf.
8. Laying the foundations of the European Education Area: for an innovative, inclusive and values-based education. availableat: https://ec.europa.eu/education/education-summit_fi.
9. The Treaty establishing a Constitution for Europe, availableat: https://en.wikisource.org/wiki/Treaty_establishing_a_Constitution_for_Europe
10. The University between Humanism and Market: redefining its values and functions for the 21st century – Strasbourg, 20–21 November, 2007, availableat: https://www.coe.int/t/dg4/highereducation/UnivHumanismMarket/CDESR_2007_3_EN.pdf.

В статті виявлені і обґрунтовані сучасні тенденції розвитку естетичного виховання в українському і європейському просторі освіти, встановлено місце і значення естетичного виховання для всестороннього і гармонічного розвитку людини, її культурної ідентичності в сучасних цивілізаційних умовах.

Ключові слова: європейське освітнє просторі, європейська культурна ідентичність, інтернаціоналізація освіти, мета виховання, естетичне виховання.

